

Национална банка семена у Садову

Автор(и): Растителна защита
Дата: 04.02.2021 Број: 2/2021

Nacionalna banka semena, koja je najveća na Balkanu, nalazi se u Institutu za biljne genetičke resurse "Konstantin Malkov" (IBGR). Ova činjenica je indikativan znak da institut u Sadovu ima vrlo posebnu misiju u biljnom svetu, koja izmiče pažnji šire javnosti. Gen banka je neprocenjivi kapitalni resurs, vitalan i neophodan za očuvanje i proučavanje gajenih biljaka, lekovitih i ukrasnih vrsta, osnovni materijal za buduća oplemenjivačka otkrića, te za očuvanje i obogaćivanje biološke raznovrsnosti.

Nacionalna gen banka osnovana je 1984. godine. Njena glavna zadaća je sprovođenje naučnog programa za dugoročno i srednjoročno čuvanje germplazme putem semena pod kontrolisanim uslovima, u skladu sa standardima FAO (1980, 1995, 2014). Očuvanje raznovrsnosti gajenih biljnih vrsta i njihovih divljih srodnika postiže se održavanjem tri kolekcije:

Osnovna kolekcija – održava se pod uslovima za dugotrajno skladištenje uzoraka semena, koji se čuvaju u hermetički zatvorenim pakovanjima, pri niskoj vlažnosti semena i temperaturi od minus 18 °C. Pod ovim uslovima seme zadržava svoju klijavost nepromenjenu od nekoliko decenija do stotinu ili više godina.

Aktivna kolekcija – obezbeđuje sigurno skladištenje semena od tri do deset godina na + 6 °C.

Kolekcija za razmenu – obezbeđuje materijal za slobodnu razmenu sa partnerima iz nacionalnog i međunarodnog sistema.

Nacionalna gen banka čuva preko 60.000 uzoraka, od čega 43.147 u uslovima dugotrajnog skladištenja. Osnovnu kolekciju predstavljaju 33 familije, 150 rodova i 600 biljnih vrsta.

Kolekcija koja se održava u Nacionalnoj gen banci objavljena je u Evropskom elektronskom katalogu za biljne genetičke resurse EURISCO (<http://eurisco.ipk-gatersleben.de>).

Nacionalna gen banka pri IBGR-u u Sadovu obavlja nemonetarnu razmenu sa preko 100 gen banaka, botaničkih bašta i međunarodnih centara za biljne genetičke resurse širom sveta. Sa druge strane, svim zainteresovanim partnerima u zemlji obezbeđuje pristup globalnim kolekcijama kroz slobodnu razmenu germplazme, registraciju i skladištenje uzoraka semena sorti, oplemenjivačkih linija, lokalnih formi, divljih vrsta, uključujući retke i ugrožene vrste.

U intervjuu za časopis "Zaštita bilja" u broju 7/2020 doc. dr Katja Uzundžalijeva, direktorka IBGR-a u Sadovu, podelila je sledeću činjenicu:

“Nažalost, u ovoj fazi gen banka nema ciljano finansiranje i održava se od prihoda instituta, što je krajnje nedovoljno. Mora se shvatiti da je gen banka struktura koja ne generiše prihod, i da sve gen banke u Evropi dobijaju nacionalno finansiranje kako bi mogle da obavljaju svoje delatnosti”. Svrha gen banke je sasvim drugačija, naime da sačuva bogatu biodiverzitet u obliku semenskog materijala za buduće generacije, koji materijal treba da se koristi u oplemenjivanju s obzirom na promenljive klimatske uslove koji su postali sve osetniji poslednjih godina.

Institut u Sadovu ulaže napore da gen banka postane lokalitet od nacionalnog značaja, po ugledu na mnoge evropske gen banke.